

*Platformdag
IJsselmeerkompas*

*11 april 2024
Lelystad*

Welkom op de Platformdag!

Welkom!

Bijeenkomst Platform IJsselmeergebied 2024

11 april: Omgevingskwaliteit

6 juni: Deltaprogramma IJsselmeergebied

26 september : n.t.b .

*de stem
van het
blauwe
hart*

Platform IJsselmeergebied

Samenwerking IJsselmeergebied -community

“de stem van het blauwe hart”

www.platformijsselmeergebied.nl

Een landschap van Wereldklasse

Het IJsselmeergebied is als delta uniek in Europa. Het is een landschap gemaakt door mensen, met dijken, dammen en polders op een ongekende schaal. Waar Zuiderzeestadjes en moderne poldersteden zij aan zij liggen. Waar je een bijzondere overgang ziet van dichtbevolkte steden naar weidse open vlakten, die 's nachts nog echt donker zijn. Met een grote diversiteit, maar steeds verbonden door het water, het blauwe hart. In onze snel veranderende wereld moeten we de kwaliteiten van het IJsselmeergebied beschermen en versterken.

Omgevingskwaliteit in het IJsselmeergebied

*“Het landschap van wereldklasse
vraagt om bewaking”*

Dagprogramma

- 10:00   Opening en inleiding
10:20   *1 jaar IJteam*
11:20   Koffiepauze
11:30   *Ervaringen en doorvertaling adviezen*
12:00   Interactieve ronde met kaarten
- 12:30   Lunch
- 13:30   Actualiteiten uit het Platform
14:00   *Workshopronde 1*
14:45   Koffiepauze
15:00   *Workshopronde 2*
15:45   Zeepkist en afronding
16:00   Borrel

de stem
van het
blauwe
hart

Zeepkist?

Meld het bij Roel, Elisa of Koen

Stelling

Staan= mee eens

Blijven zitten= oneens

Je kan alleen echt iets over omgevingskwaliteit zeggen over een gebied als je er fysiek bent geweest

Stelling

Staan= mee eens

Blijven zitten= oneens

Omgevingskwaliteit is meer dan 'mooi' of 'lelijk'

Stelling

Staan= mee eens

Blijven zitten= oneens

Voor omgevingskwaliteit moet je vaak strijden, het gaat niet vanzelf goed

Regionaal Overleg IJsselmeergebied

Bestuurlijk Platform IJsselmeergebied

DO

Trinteloverleg

Programmabureau IJsselmeergebied

Kennis, samenwerking,
communicatie

Doelen waarde economie
en ruimtelijke kwaliteit

Doelen hoofdfuncties
veiligheid, zoetwater, ecologie

IJ-team /
ruimt.kwaliteit

Afweging en
advies

Deltaprogramma
IJsselmeer

Ecologie /
waterkwaliteit

Advisering

Integratie

Werkproces

Werken aan omgevingskwaliteit in het IJsselmeergebied

Met een 3 slag:

1. **Handreiking Omgevingskwaliteit**

- gaat over verschillende waarden
- helpt bij het maken van een onderbouwde keuze in de juiste volgorde (of, waar en hoe vraag)

2. **Campagne ONGEZOUTEN**

- in dialoog, verbinding zoekend tussen belanghebbenden, bewoners, bestuurders over omgevingskwaliteit

3. **IJ-team**

- samenhangende adviezen, over de diverse ontwikkelingen, afgezet tegen de kwaliteiten van de omgeving.

PLATFORMDAG IJSSELMEERGEBIED

Hoe het IJ-team bijdraagt aan de omgevingskwaliteit van het IJsselmeergebied

Waarom een IJ-team?

- Eind 2022 heeft het Bestuurlijk Platform IJsselmeergebied het IJ-Team in het leven geroepen.
- Als instrument om de omgevingskwaliteit van projecten in het IJsselmeergebied te stimuleren.
- In aanvulling op de Handreiking Omgevingskwaliteit en de Campagne Ongezouten (presentatie Flos)
- Zo werken we aan de in Agenda IJsselmeergebied 2050 geformuleerde ambities:
  - landschap van wereldklasse,
  - toekomstbestendig water- en ecosysteem en vitaal,
  - economisch belang.

Wie zijn het IJ-team?

- Het IJ-Team is een toegewijde groep IJsselmeergebied-kenners, medewerkers van bij het IJsselmeergebied betrokken organisaties, elk met eigen expertise en gebiedskennis.
- Het is een team dat vóóraf inspiratie meegeeft aan projecten en initiatieven; dus geen kwaliteitsteam dat achteraf plannen beoordeelt.

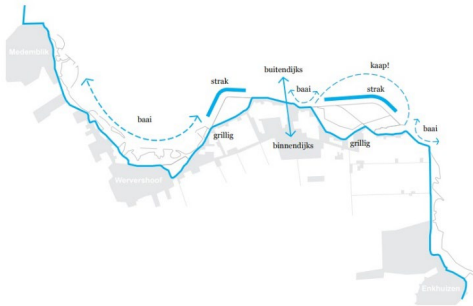

Het IJ-team bestaat uit:

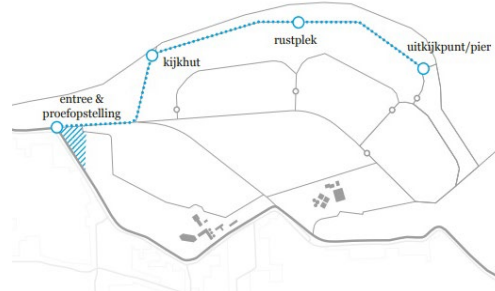
- Pieter Schengenga (H+N+S, voorzitter)
- Joline Snel – secretaris (Min BZK)
- Koen Kaffener – water en natuur (Min I&W)
- Bauke de Witte/Roelof Smedes – water (RWS)
- Peter Timmer – cultureel erfgoed (RCE)
- Jeroen Zomer – cultureel erfgoed (RCE)
- Maaïke Andela – landschap (prov. Friesland)
- Melanie Koning – landschap (prov. Flevoland)
- Mark Eker – landschap (prov. Noord Holland)
- Nanne Bouma – landschap (prov. Overijssel)
- Flos Fleischer – natuur (ROIJ)
- Jan Wilbers – ontwerp (zelfstandig ontwerper)

Hoe werkt het IJ-team?

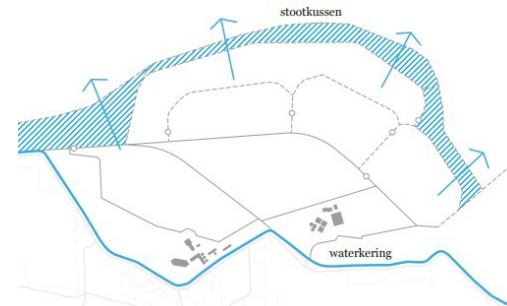
- Het team doet dit door tijdelijk als 'buitenboordmotor' van projecten te fungeren en door deze op drie manieren in de samenhang van het IJsselmeergebied als geheel te plaatsen:
  - in de ruimte – hoe kan het project ruimtelijk het beste in zijn omgeving worden ingebed en worden vormgegeven in de taal van het IJsselmeergebied?
  - in het functionele palet – kan het project geoptimaliseerd worden door er meer functies aan te verbinden en dan op zo'n manier dat ze optimaal op elkaar inwerken?
  - en in de tijd – kan het project bijdragen aan de (klimaat)adaptiviteit van het IJsselmeergebied en kan de houdbaarheid van het project met het oog op (water)veiligheid en zoetwatervoorraad worden verbeterd?

Klimaatbuffer – in de ruimte

Klimaatbuffer – in functionele palet

Klimaatbuffer – in de tijd

Hoe ziet IJ-team betrokkenheid eruit?

- Bij het IJsselmeergebied betrokken partijen kunnen initiatieven en projecten indienen, die meedenken door het IJ-Team verdienen via Platform IJsselmeergebied.
- Het IJ-Team werkt in principe in drie werkbijeenkomsten samen met de initiatiefnemers van een project en de daarbij betrokken adviseurs en 'connaisseurs'.
  - De eerste bijeenkomst staat in het teken van elkaar informeren over de initiatieven en projecten.
  - Tijdens de tweede bijeenkomst schetsen we de eerste gedachtenlijnen richting aanbevelingen.
  - Tijdens de derde bijeenkomst presenteren en bespreken we de concept aanbevelingen.

Bijeenkomst Klimaatbuffer Andijk

Bijeenkomst Ketelmeer

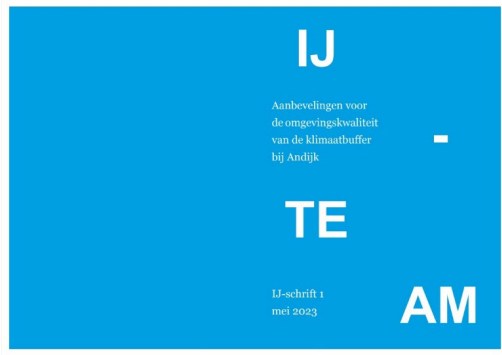

Excursie Friese IJsselmeerkust

Wat levert IJ-teambetrokkenheid op?

- De aanbevelingen die het IJ-team doet, worden samengevoegd in een IJ-schrift, een korte verslaglegging van een project in woord en beeld.
- Het IJ-Team treedt niet in de verantwoordelijkheden of bevoegdheden van de opdrachtgevers en/ of opdrachtnemers van projecten.
- De inzet van het team is verder 'om niet'; het wordt gefinancierd door de gezamenlijke bij het IJsselmeergebied betrokken partijen.

Betrokkenheid van het IJ-team is vrijwillig maar niet vrijblijvend.

Aanbevelingen worden meegenomen in het vervolg (planstudie MER) van het project.

Aanbevelingen worden meegenomen in vervolg projecten en er zijn samenwerkingsafspraken gemaakt.

De aanbevelingen worden meegenomen in het dijkversterkingsproces onder leiding van Wetterskip Fryslân en HGWB.

1 jaar IJ-team

Over het IJ-team

Eind 2022 heeft het Bestuurlijk Platform IJsselmeergebied (BPIJ) het IJ-team in het leven geroepen. Dit is een multidisciplinair samengesteld team, bedoeld om de omgevingskwaliteit van concrete projecten in en langs het IJsselmeer een impuls te geven. Het team doet dit door tijdelijk als ‘buitenboordmotor’ van projecten te fungeren en door deze op drie manieren in de samenhang van het IJsselmeergebied als geheel te plaatsen:

- 1.**
in de ruimte – hoe kan het project ruimtelijk het beste in zijn omgeving worden ingebed en worden vormgegeven in de taal van het IJsselmeergebied?
- 2.**
in het functionele palet – kan het project geoptimaliseerd worden door er meer functies aan te verbinden en dan op zo’n manier dat ze optimaal op elkaar inwerken?
- 3.**
en in de tijd – kan het project bijdragen aan de (klimaat) adaptiviteit van het IJsselmeergebied en kan de houdbaarheid van het project met het oog op (water)veiligheid en zoetwatervoorraad worden verbeterd?

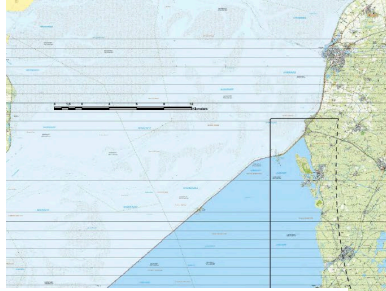

Jandirk Hoekstra 1953-2024

4 casussen
4x3 werksessies
van pitches
tot aanbevelingen
IJ-schrift

IJ

CONCEPT

Aanbevelingen voor de dijkzone van de Friese IJsselmeerkust

TE

IJ-schrift 3
januari 2024

AM

IJ

Aanbevelingen voor de omgevingskwaliteit van de klimaatbuffer bij Andijk

TE

IJ-schrift 1
mei 2023

AM

IJ

Verkenning - samenhang in het Ketelmeer en aanbevelingen voor lopende projecten

TE

IJ-schrift 2
september 2023

AM

IJ

CONCEPT

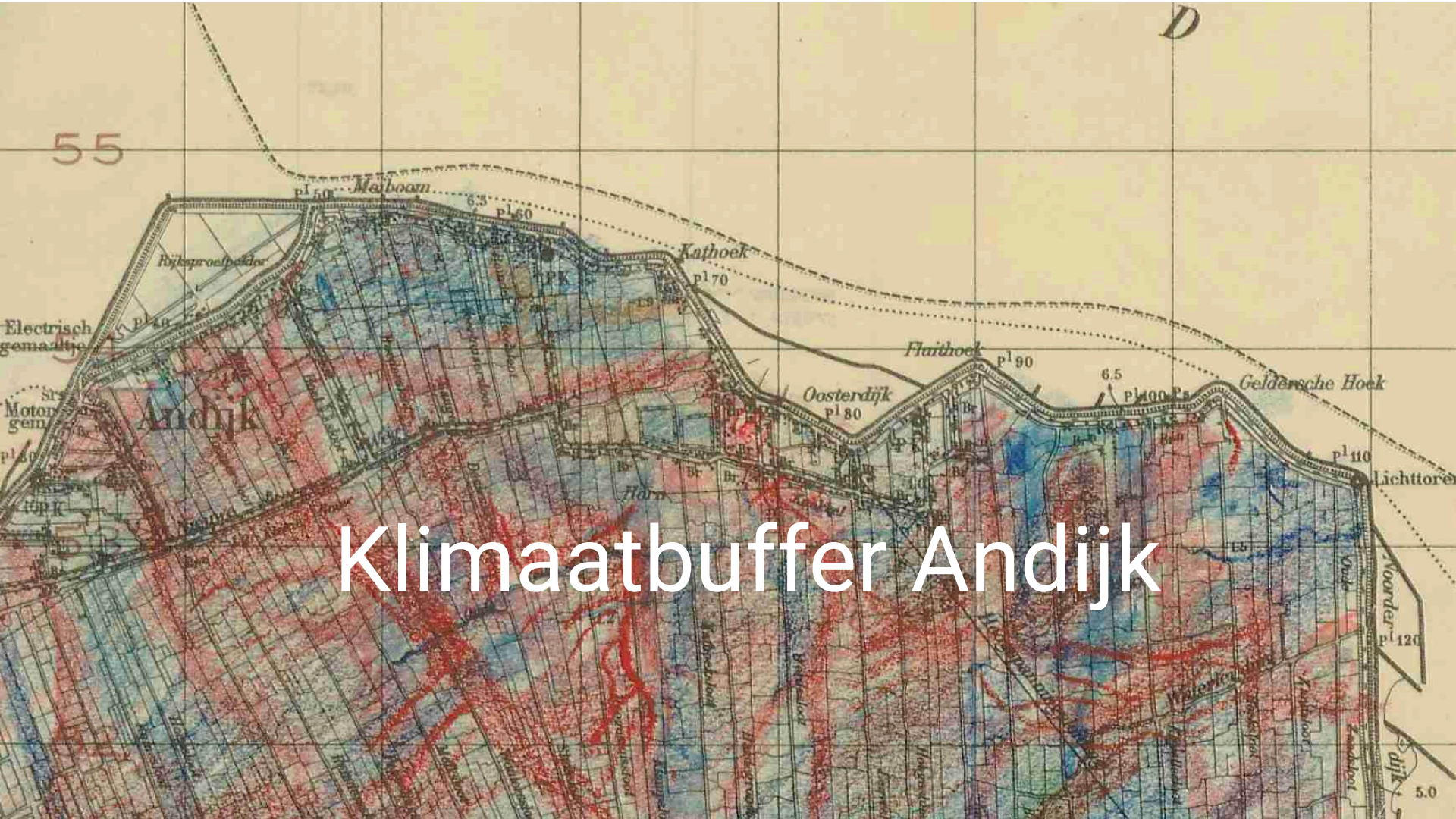
Zuidelijke Randmeren - projecten en samenhang

TE

IJ-schrift 4
februari 2024

AM

55

D

Klimaatbuffer Andijk

5.0

IJ

Aanbevelingen voor
de omgevingskwaliteit
van de klimaatbuffer
bij Andijk

TE

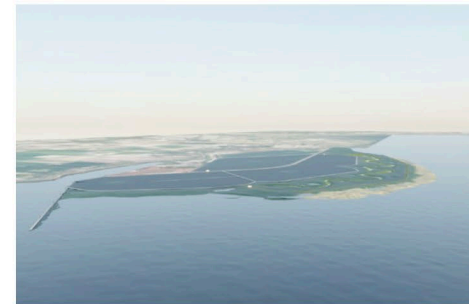
IJ-schrift 1
mei 2023

AM

Over het projectDe klimaatbuffer bij Andijk

De klimaatbuffer is een idee van PWN om de drinkwaterproductie bij Andijk te versterken door de aanleg van drie spaarbekkens en een voorzuiveringsgebied, waarmee er meer water kan worden vastgehouden voor de zoetwatervoorziening en waardoor de drinkwaterproductie robuuster wordt. Ook wil het bijdragen aan de ecologische kwaliteit van het IJsselmeergebied, door de toevoeging van ontbrekende natuurtypen, een deel met natuurlijk peil en meer flauwe overgangen tussen land en water. De klimaatbuffer is nog geen definitief project.

Het IJ-team heeft in twee werkbijeenkomsten samengewerkt en van gedachten gewisseld met de initiatiefnemers van het project en geeft in dit pamflet zijn aanbevelingen in een kort statement in woord en beeld aan het vervolg van het project (planstudie MER) mee. Het IJ-team reageert daarbij op het schetsontwerp dat voorligt, waar naast PWN onder meer ook Rijkswaterstaat aan meewerkte, en waar PWN het gebied al mee in is geweest. Het is nadrukkelijk de bedoeling om de goede energie waarmee nu aan het project gewerkt wordt een duw in de rug te geven en de aanbevelingen zijn ook zó geformuleerd, dat de initiatiefnemers er mee aan de slag kunnen in de komende fasen.

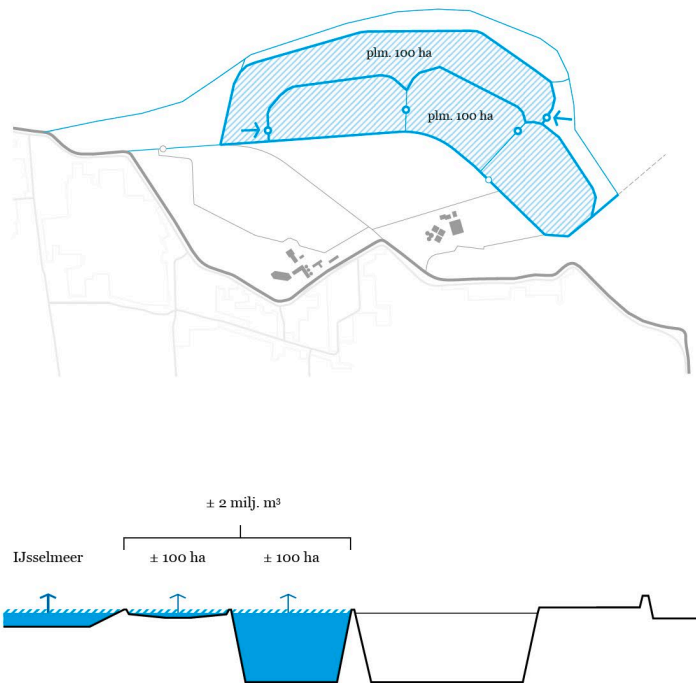
Het schetsontwerp voor de klimaatbuffer bij Andijk, met spaarbekkens, zoetwaterrievier en vooroevers & onderwaternatuur. Boven in plankaart, onder een visualisatie vanaf het IJsselmeer

2.

Laat het peil in de klimaatbuffer meebewegen met het IJsselmeer-peil in tijden van hoge waterstanden door storm en golfoploop

De klimaatbuffer gaat wel ten koste van de (kom) bergingscapaciteit van het IJsselmeer. Er wordt 'afgesnoept' van het volume aan komberging van het IJsselmeer. Daarvan wordt zo'n 50 ha aangelegd als buitendijkse overstroombare natuur, die daardoor grotendeels onderdeel blijft van het bergend vermogen van het IJsselmeer. En 200 ha is bedijkt met een 'buitendijk' van 0,9 m +NAP. Daarvan bestaat ongeveer 100 ha uit (moeras)natuur met filterende werking op plm 0,4 m -NAP (d.w.z. de laagste stand van het winterpeil van het IJsselmeer) en zo'n 100 ha uit waterbekkens met een gemiddelde waterstand van om NAP.

Het argument tegen de klimaatbuffer vanwege zijn beperking van de komberging van het IJsselmeer kan belangrijk worden verzacht als de bedijkte delen zo worden ingericht, dat ze in tijden van hoog water op het IJsselmeer mee kunnen doen als waterberging, door de inlaat van water in de 'polder' met moerasnatuur en inlaat van de waterbekkens open te zetten. Zo kan er ook in het bedijkte gedeelte een waterschijf van 2 mio m³ (200ha x 1 m waterschijf tussen de 0,4m -NAP en de 0,6m +NAP) tijdelijk worden geborgen.

Schematische weergave in kaart en doorsnede van 200 ha 'bedijkt' gebied dat idealiter mee kan doen met de kombergingscapaciteit van het IJsselmeer, door bij hoog water, water in te laten in het rietmoeras en de spaarbekkens

6.Geef natuurlijke processen zoveel mogelijk de ruimte en breng ook de werking van de natuur tot expressie

Het verdient de voorkeur in de gebieden tussen en buiten de strakke lijnen van de bestaande en nieuwe dijken natuurlijke processen (erosie, sedimentatie, golfwerking, waterstandsverschillen, stroomsnelheden) en overgangen (hoog – laag, droog – nat, nutriëntrijk – nutriënt-arm) zoveel mogelijk de ruimte te geven. De natuurlijke processen kunnen daarmee ook bijdragen aan de ruimtelijke vormtaal van deze moerasnatuur. Door verbredingen of vernauwingen aan te brengen in het profiel van de moerasnatuurpolder, of door variatie in de buitenranden aan te brengen (een flauw talud wordt soms een abrupte harde grens) kunnen deze processen ook meer vorm krijgen. En meer worden dan een schijnbare toevaligheid.

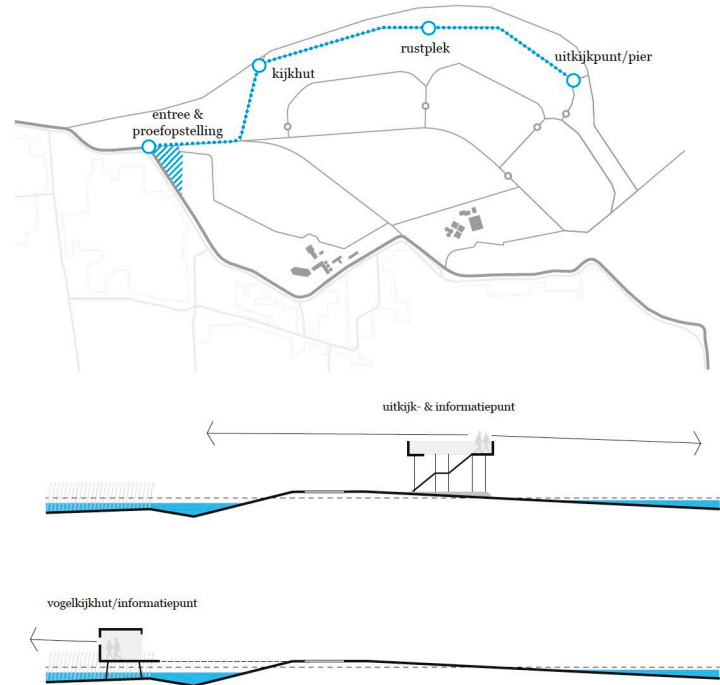
Natuurlijke processen zichtbaar gemaakt, een zekere vanzelfsprekendheid met natuurlijke gradiënten - referentie krekpatroon Schiermonnikoog

10.

Integreer enkele recreatieve bestemmingen in een
publieke rand langs de buitendijk

Af en toe kan een uitkijkpunt/ vogelkijkhut zorgen voor een plek van waaruit het moeraslandschap en de levende natuur daarin kan worden geobserveerd. Het is denkbaar dat het pad over de dijk eindigt in een korte 'pier' aan de buitendijk met een verhoogd uitkijkpunt als bekroning. Bij het begin van het pad over de buitendijk – in de overgang naar het recreatiegebied bij Wevershoof – kan ook een zwemplek worden gerealiseerd. Belangrijk is om deze bestemmingen met alles erop en eraan ruimtelijk en functioneel goed te integreren in hun omgeving. Het moeten geen incidenten of 'toefjes' worden.

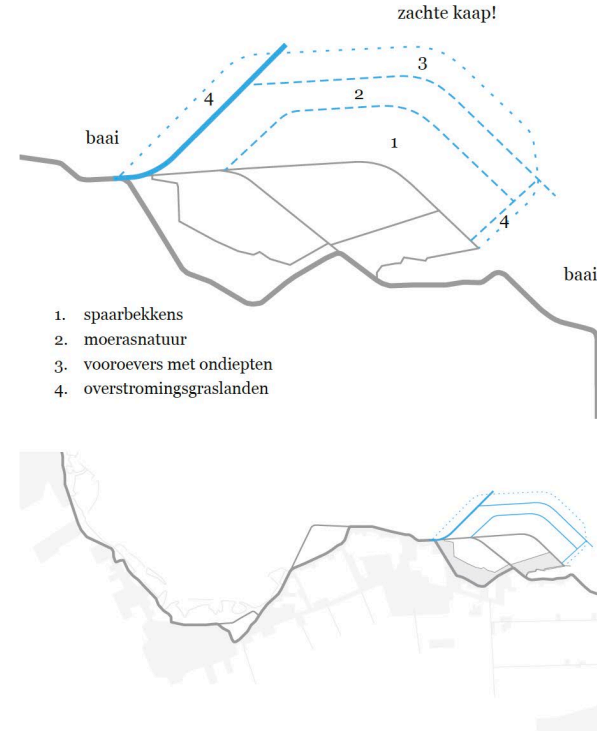
Ook is de doorkijk vanaf de route over de buitendijk naar de landzijde met de oude en nieuwe waterbekkens en de waterfabriek van PWN van belang. Het verhaal over het wat en hoe van de drinkwaterwinning kan hier zicht- en tastbaar worden gemaakt. Zo kan het waterbewustzijn in tijden van klimaatverandering groeien.

Een publieke rand aan de buitenkant van de klimaatbuffer - met op enkele momenten een ingetogen recreatieve bestemming zoals een kijkhut, uitzichtpunt of goed geplaatst bankje

Hoewel deze aanbeveling (de kloeke lijn) voor de recreant, bewoner, beschouwer in het veld/ op ooghoogte misschien minder relevant is, is 'ie des te relevanter voor het beeld van bovenaf en voor het kaartbeeld, dat óók een beeld is dat er in het collectieve (geheugen) toe doet. De kaart is de referentie voor 'wat we met z'n allen aan het doen zijn' en volgende gelijkaardige ingrepen. Aanleidingen voor het ontwerp van deze lijn zitten in de huidige buitenlijn waarvan de nieuwe een eenvoudige 'offset' zou kunnen zijn, én in de organisatie van het natuurbouwproject met zijn drie onderdelen (overstroombaar grasland, oeverzone, rietmoeras) die bijvoorbeeld zouden kunnen leiden tot knikpunten, verbredingen of vernauwingen etc.

Met de nieuwe buitenlijn krijgt de 'harde' drinkwater-enclave Andijk een zacht rif waarin natuurontwikkeling en recreatief genieten hand in hand gaan en expressie krijgen.

Het programma van de klimaatbuffer in een wat kloeker jasje - met een 'offset' van de huidige bekkens als belangrijkste ingreep en een heldere kaap als gevolg. Eentje die door de vooroevers van de buitendijk en overstromingsgraslanden bij de aansluiting van de bestaande op de nieuwe dijk zacht en grillig overgaat in het IJsselmeer; een zachte kaap!

Ketelmeer

IJ

Verkenning -
samenhang in
het Ketsmeer en
aanbevelingen voor
lopende projecten

TE

LI-schrift 2
september 2023

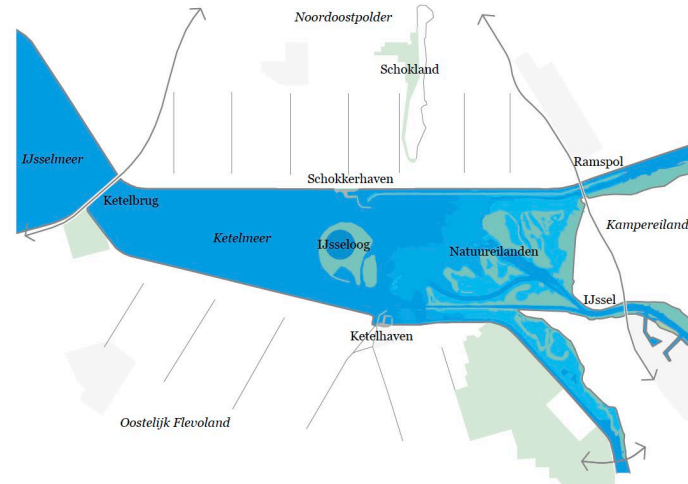
AM

Aanleiding

Het Ketelmeer en ontwikkelingen die daarop af komen

Er gebeurt veel in en rond het Ketelmeer. Ingeklemd tussen de Noordoostpolder en Oostelijk Flevoland vormt het de monding van de IJssel en het voorportaal voor het IJsselmeer. Het gebied speelt een belangrijke rol in de waterhuishouding en heeft veel potentie voor natuurontwikkeling. Het Ketelmeer is ruimtelijk een prachtig zetstuk binnen de Zuiderzeewerken en vormt de overgang van rivierlandschap naar zoetwatermeer. Binnen deze context zijn er allerlei projecten in ontwikkeling die van invloed zijn op de werking en het gezicht van het Ketelmeer. Dat zijn er, alleen al binnen het kader van deze korte verkenning, een negental. Wat die projecten zijn, hoe ze zich tot elkaar en tot het Ketelmeer verhouden, en wat ze voor elkaar (kunnen) betekenen; die vragen vormden de aanleiding voor het IJ-team om de partijen bij elkaar te brengen en het gesprek te voeren over het Ketelmeer en alles dat er speelt.

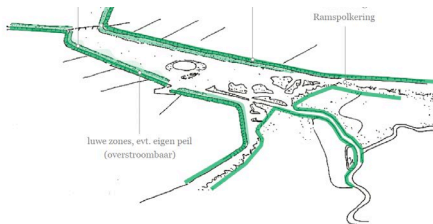
Het IJ-team heeft in drie werksessies samengewerkt en van gedachten gewisseld met partijen over hun projecten in en rond het Ketelmeer. Daarbij zijn de projecten door de verschillende partijen toegelicht en heeft het IJ-team haar (eerste) bevindingen gedeeld.

Kaartbeeld van het Ketelmeer en zijn oevers

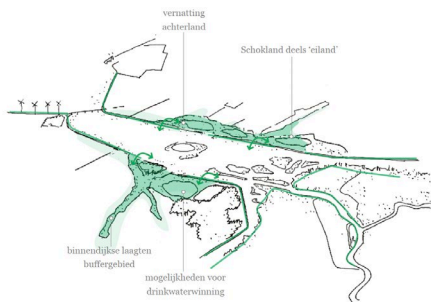
2.1. Verschansen

Inzetten op dijkversterking en
grotere pompcapaciteit

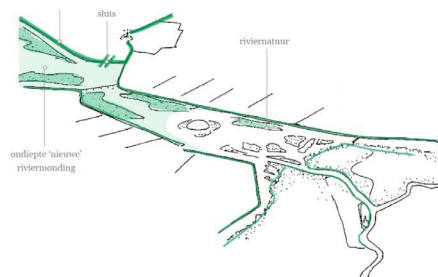
2.3. Polderdelta

De lage gebieden achter de dijk inzetten als
(tijdelijke) waterberging

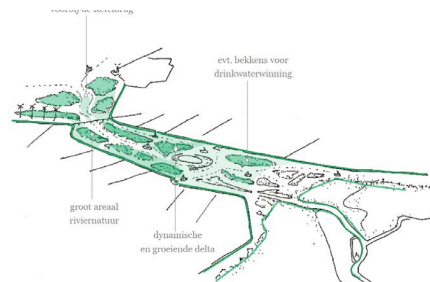
2.2. Schrap zetten

Hoogwaterproblematiek in de IJssel-Vechtdelta
voorkomen door de riviermonding te verleggen tot
bij Enkhuizen

2.4. Keteldelta

Stimuleren van een geleidelijk westwaarts
groeïende IJsseldelta, die de veiligheidsopgave in
de huidige delta vermindert

steedschetsen

3. Gebiedskwaliteit

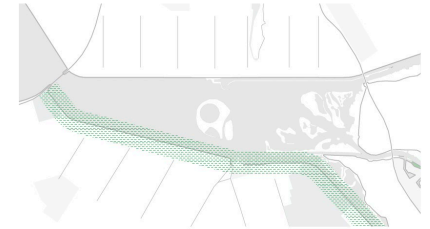
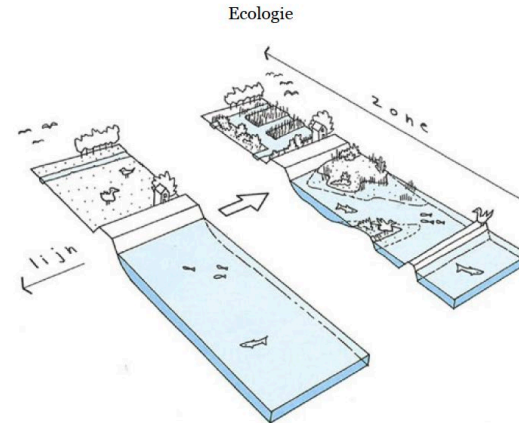
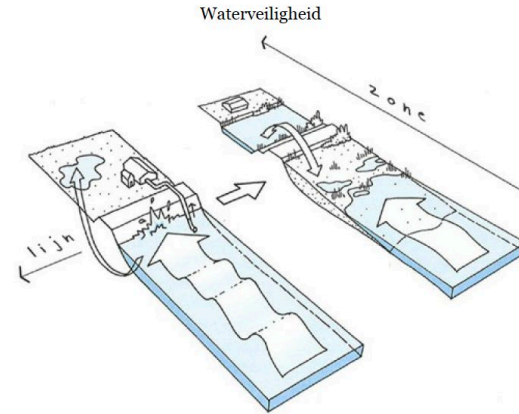
Zeven principes voor de versterking van de ruimtelijke karakteristiek van het Ketelmeer

3.2.

Gebruik en verduidelijk de strategische ligging en het karakter van het Ketelmeer als de watertoevoer van het IJsselmeergebied

3.4.

Tref waar wenselijk maatregelen ter verzachting van de harde grens land-water. Zo ontwikkelt het Ketelmeer zich van een restruimte tussen de polders tot een natuur-meer in de delta

IJ

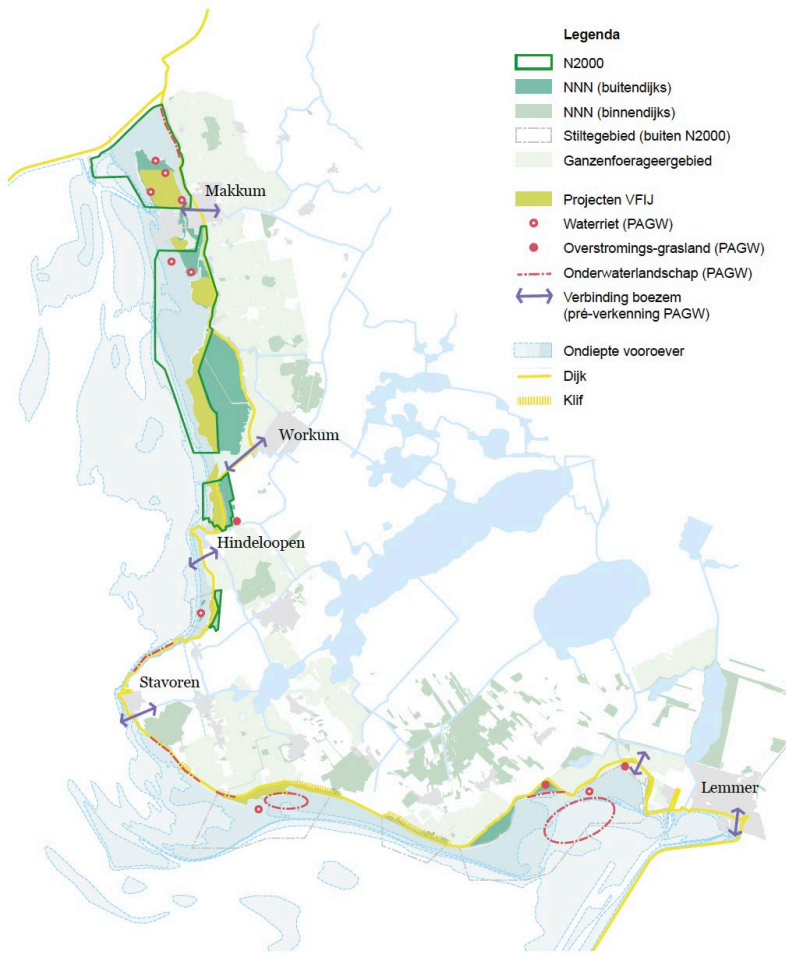
Aanbevelingen voor
de dijkzone van de
Friese IJsselmeerkust

CONCEPT

TE

IJ-schrift 3
januari 2024

AM

Een beeld van de bestaande natuur en de natuurprojecten die onderdeel zijn van de VFIJ en ook de zoeklocaties voor de PAGW-projecten in de dijkzone

Recreatiekaart van de Friese IJsselmeerdijkzone: clusters met scala aan activiteiten bij de kustplaatsen en een meer gespreid beeld in Gaasterland

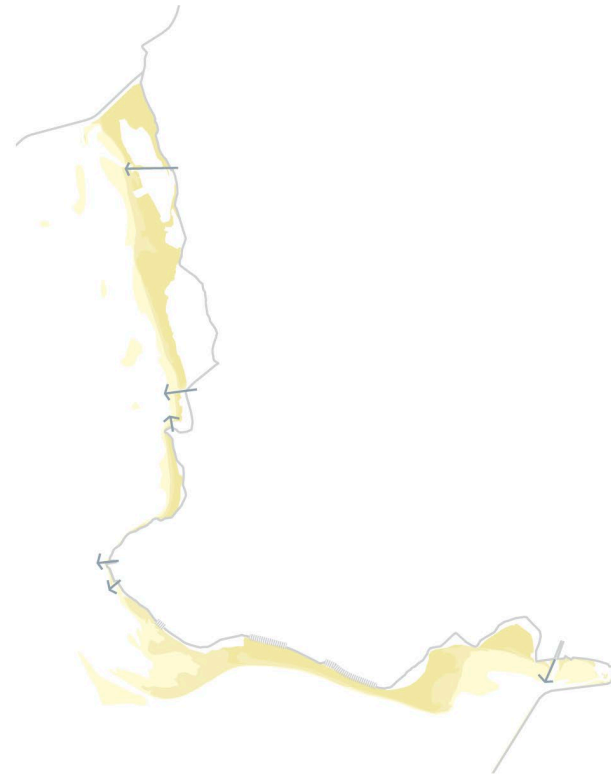
Aanbevelingen

De aanbevelingen voor de dijkzone van de Friese IJsselmeerkust gaan achtereenvolgens over het watersysteem, natuur, recreatie en de ruimtelijke karakteristiek

1.

Behoud en bescherm de vooroevers met suppleties en strekdammen

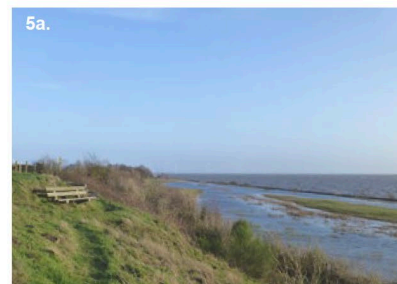
De vooroever die langs een groot deel van de Friese IJsselmeer aanwezig is heeft een belangrijke waterkerende functie; het ondiepe voorland haalt een deel van de energie uit de golven, die tijdens storm en hoogwater uit het westen op de dijken slaan. Mede om die reden is het van belang om dit voorland, dat door de kustlangs stroming deels weg erodeert, te behouden en te beschermen. Dit kan door het (onder water) suppleren van zand in de vooroever en ook door zand in de vorm van eilanden of strekdammen neer te leggen. Om de erosie te beperken kunnen geleidedammen bij de mondingen van havens en kanalen worden verstevigd en/of worden verlengd. Het aangebrachte zand kan door strekdammen op zijn plaats worden gehouden.

Beeld van de vooroever van de Friese IJsselmeerkust zoals die door suppleties, strekdammen en baggeren op zijn plek gehouden moet worden

	<u>Condities</u>	<u>Mogelijkheden Natuur</u>	<u>Mogelijkheden Recreatie</u>
1.	Permanent diep water	Leefgebied vis	Vaarwater
2.	Permanent ondiep water	Paai- en opgroei-gebied vis	evt. kanoetje en fluisterboten
3.	Natuurlijk peil - nat	Moerasnatuur, paai en opgroei-gebied vis	Uitkijkpunten, seizoens-struinpadij
4.	Frequent inunderend bij hoge waterstand	Paai-, en opgroei-gebied vis, fourageer-plaats watervogels	Uitkijkpunten, seizoens-struinpadij
5a.	Alleen bij extreem hoog water inunderend (voorland)	Broed- en rustplaats watervogels	Stiltegebied
5b.	Alleen bij extreem hoog water inunderend (kust)	Broed-, fourageergebied	(intensief) strand
6.	Permanent boven water. Plasdras/droogvallend	Weidevogels	uitkijkpunten, seizoens-struinpadij

Schema met de watersysteem-condities en de daaruit volgende mogelijkheden voor natuur en recreatie.

Wat is de ruimtelijke verschijnsvorm van de verschillende condities? Denk bij natuurlijk peil aan de Uitheijing bij Tacoziyl (3), bij frequent inunderend voorland aan de buitenrand van de Workumerwaard (4) en bij extreem hoog water inunderend aan de vooroever bij de Oudemirdumer Klif (5a).

Zuidelijke Randmeren

IJ

Zuidelijke
Randmeren -
projecten en
samenhang

CONCEPT

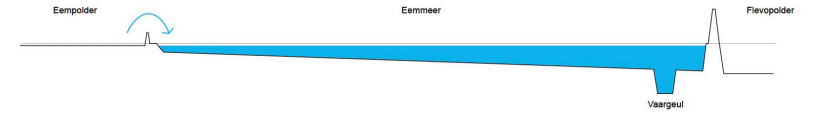
TE

IJ-schrift 4
februari 2024

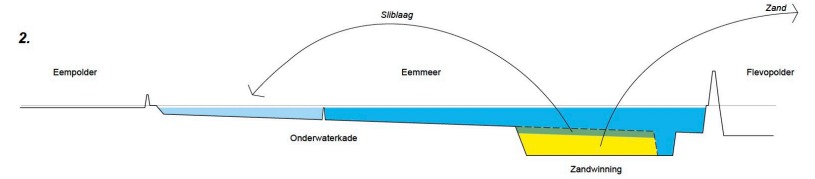
AM

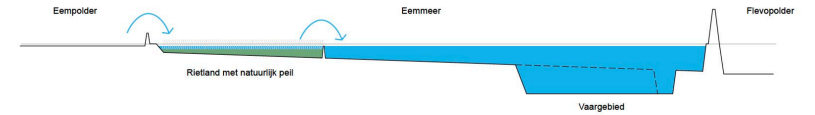
1.

2.

3.

Veluwerandmeren

Koffiepauze

*de stem
van het
blauwe
hart*

casus

IJ

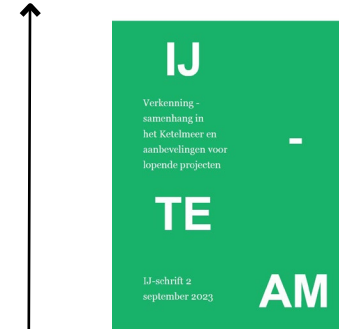
Ketelmeer

TE

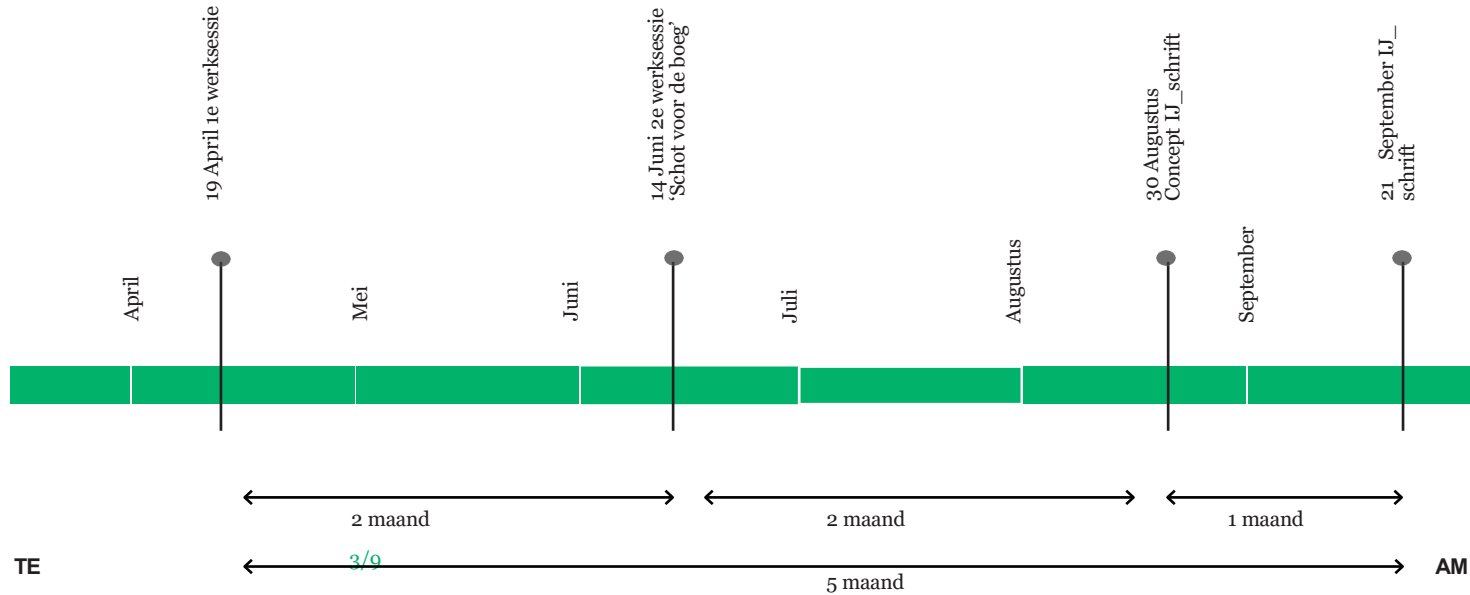
11 April 2024

AM

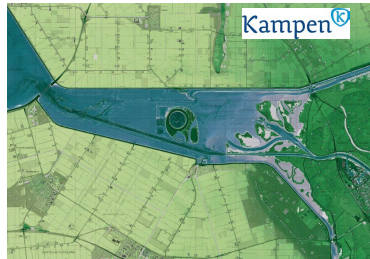
1. Tijdspad/proces Werksessies
2. Kenschets Ketelmeer
3. Systemschetsen (vier denkrichtingen)
4. Gebiedskwaliteiten zeven principes
5. Lopende projecten aanbeveling ter verhoging van de omgevingskwaliteit
6. Slot/Vervolg

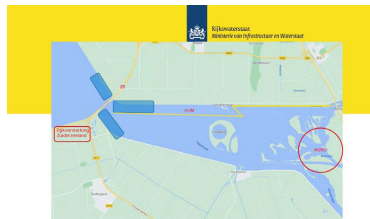
IJ 1.Tijdspad/proces Werksessies

IJ 1. Tijdspad/proces Werksessies

51/
9

IJ 2. Kenschets ketelmeer

IJ -
Verkenning -
samenhang in
het Ketelmeer en
aanbevelingen voor
lopende projecten

TE
AM

IJ-schrift 2
september 2023

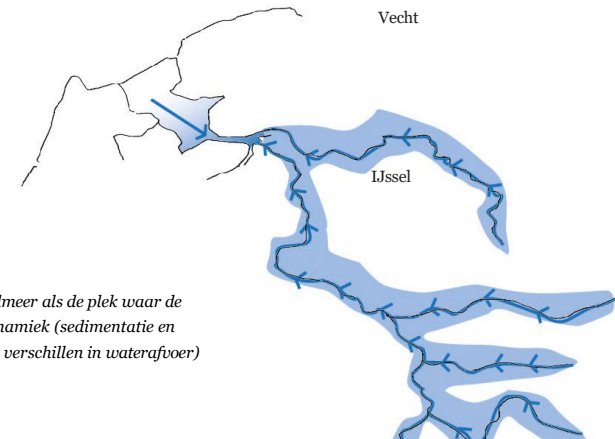

Het Ketelmeer in het grotere verband - koppelstuk tussen rivierenland en IJsselmeer, tussen Randmeren en IJsselmeer

TE

Het Ketelmeer als plek waar de voornaamste zoetwaterbron van het IJsselmeer het gebied binnenkomt

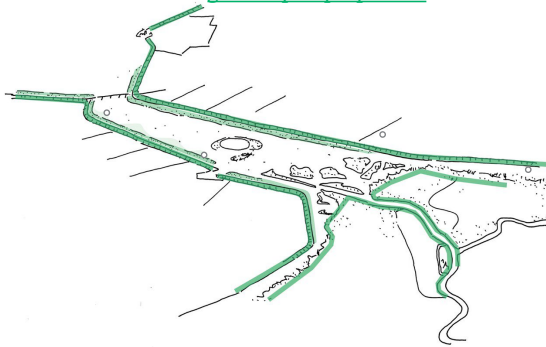
Het Ketelmeer als de plek waar de rivierdynamiek (sedimentatie en erosie en verschillen in waterafvoer)

AM

3. Systemschetsen (vier denkrichtingen)

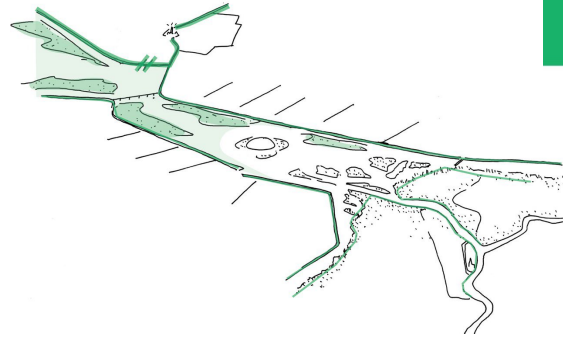
2.1. Verschansen

Inzetten op dijkversterking en
grotere pompcapaciteit

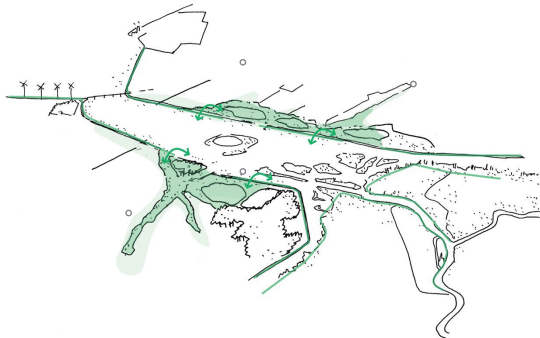
2.2. Schrap zetten

Hoogwaterproblematiek in de IJssel-Vechtdelta
voorkomen door de riviermonding te verleggen tot
bij Enkhuizen

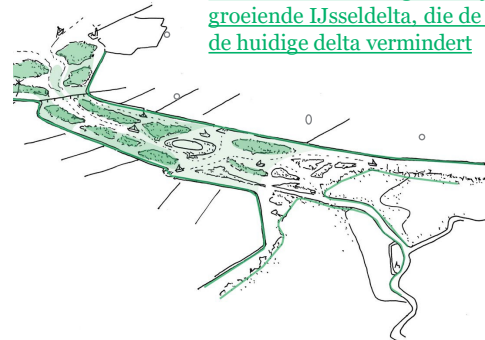
2.3. Polderdelta

De lage gebieden achter de dijk inzetten als
(tijdelijke) waterberging

2.4. Keteldelta

Stimuleren van een geleidelijk westwaarts
groeïende IJsseldelta, die de veiligheidsopgave in
de huidige delta vermindert

4. Gebiedskwaliteiten zeven principes

IJ

Verkenning -
samenhang in
het Ketelmeer en
aanbevelingen voor
lopende projecten

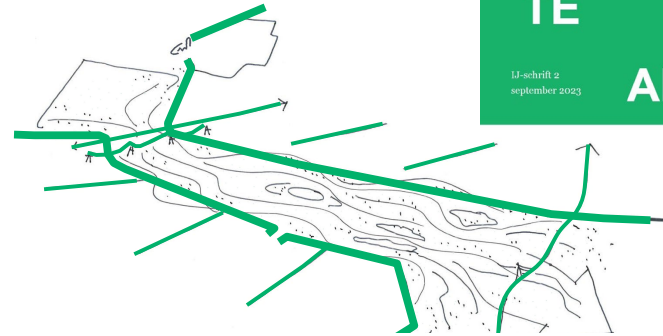
TE

IJ-schrift 2
september 2023

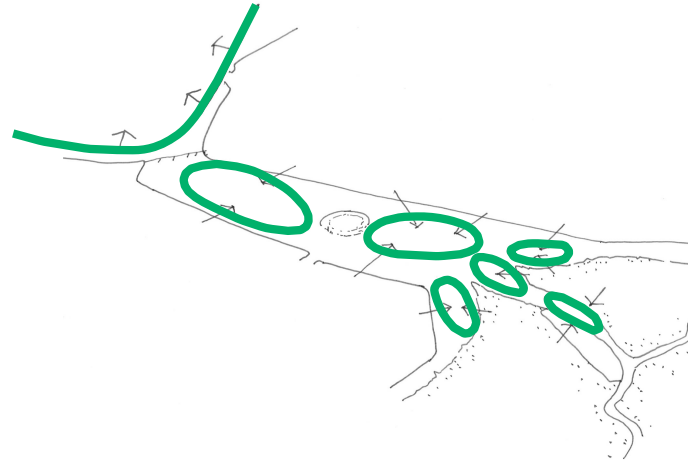
AM

3.5.

Versterk de verschillen tussen en de karakteristiek van de twee hoofdrichtingen: oost-west en noord-zuid

3.5⁴
3.7⁹

Versterk de verschillende ruimtematen (van groots en open naar intiem en geborgen) die er in het gebied aanwezig zijn

5. Lopende projecten aanbeveling ter verhoging van de omgevingskwaliteit

De aanbevelingen zijn nadrukkelijk bedoeld als zetje in de rug voor de projecten die nu lopen. Er staat veel op stapel maar dat biedt ook kansen om het Ketelmeer van nieuwe energie en kwaliteiten te voorzien. En vooral ook om de ⁵⁵19 samenwerking tussen de partijen en projecten te stimuleren omdat, zoals ook bleek tijdens de werksessies, daar nog veel winst te behalen is.

6.Slot/Vervolg

1.

in de ruimte – hoe kan het project ruimtelijk het beste in zijn omgeving worden ingebed en worden vormgegeven in de taal van het IJsselmeergebied?

2.

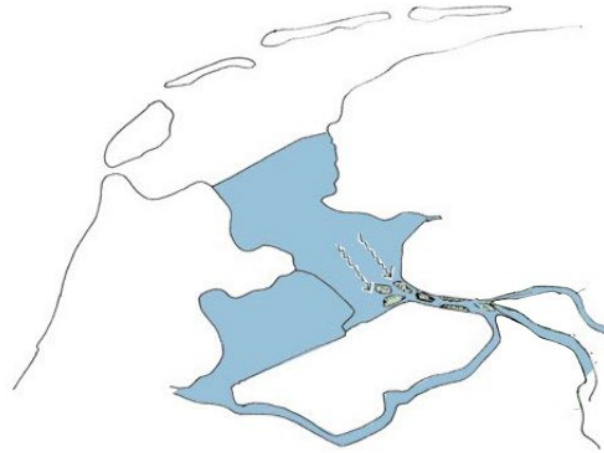
in het functionele palet – kan het project geoptimaliseerd worden door er meer functies aan te verbinden en dan op zo'n manier dat ze optimaal op elkaar inwerken?

3.

56
/9

en in de tijd – kan het project bijdragen aan de (klimaat)adaptiviteit van het IJsselmeergebied en kan de houdbaarheid van het project met het oog op (water) veiligheid en zoetwatervoorraad worden verbeterd?

'Keteldelta' in groter verband: de IJssel mondt ten westen van de Ketelbrug uit in het IJsselmeer; de IJssel-Vechtdelta hoort helemaal bij het riviersysteem

Reflectie op IJ-schrift
Friese IJsselmeerkust

Chris Bakker,
It Fryske Gea

Korte inhoud

- Over de Friese Kust:
Paradijs met problemen
- Van kennis naar
maatregelen
- Fries Programma
IJsselmeerkust
- IJ-team: samenhang

Paradijs met problemen

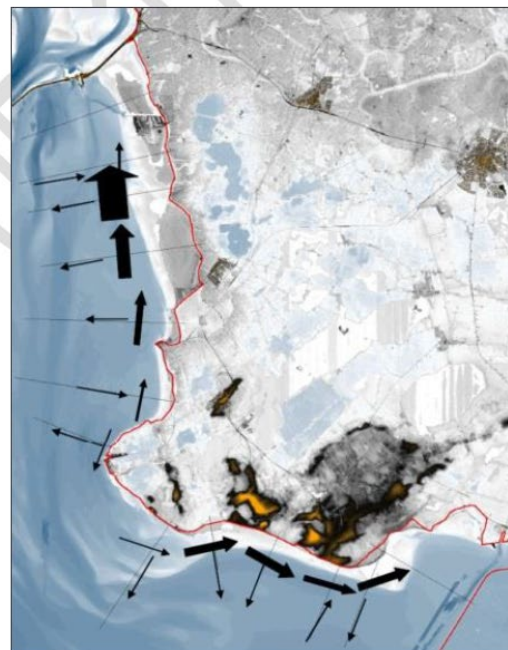
- Neergaande trends
  - Te weinig migratie van vis
  - Voedingstoffen worden niet goed in het voedselweb opgenomen
  - Riet op het land in plaats van in het water
  - Overstromingsgrasland verdwenen
  - Natuurlijke kust erodeert
  - Visserijdruk niet afgestemd op aanbod
- Van depressie naar oplossingen
  - Vismigratierivier
  - Versterking Friese IJsselmeerkust
  - Programmatische Aanpak Grote Wateren
  - KRW en N2000
  - Fries Programma Waddenkust

Van kennis naar maatregelen

Figuur 3.1: Zandtransport-patronen langs de Friese IJsselmeerkust

Figuur 3.2: Kustsedimentatietransport langs de Friese IJsselmeerkust:

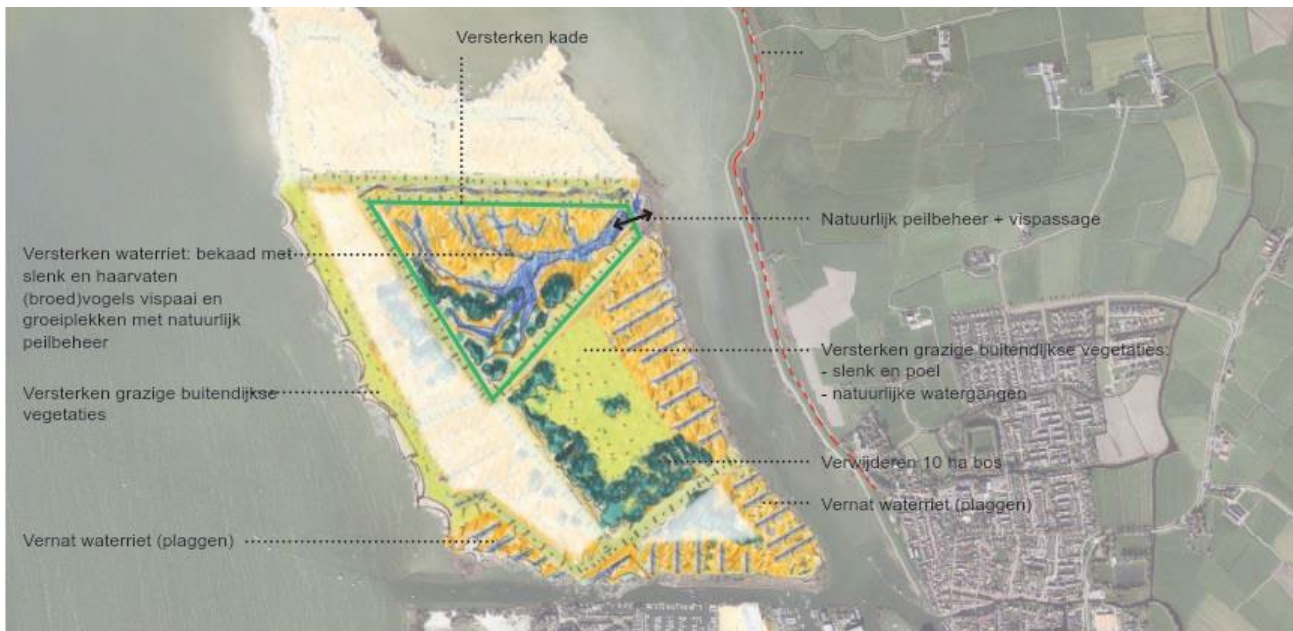
Dynamiek benutten waar het nog kan

Van landriet naar waterriet

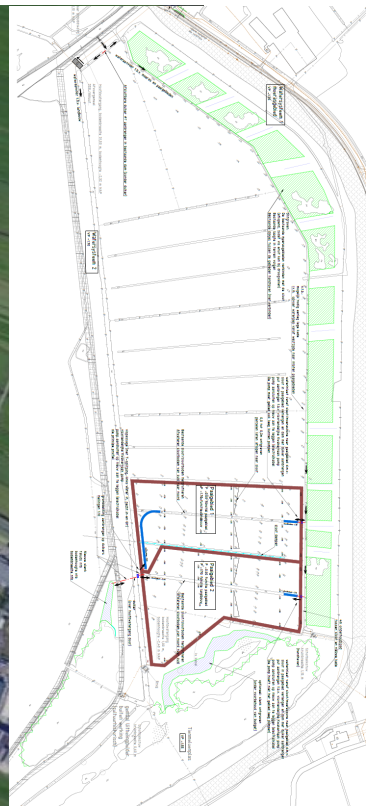
Makkumer Noardwaard (2024/2025)

Overstromingsgrasland, verloren paaiplaats

Tacozijl (2025)

Onderwaterlandschap natuur

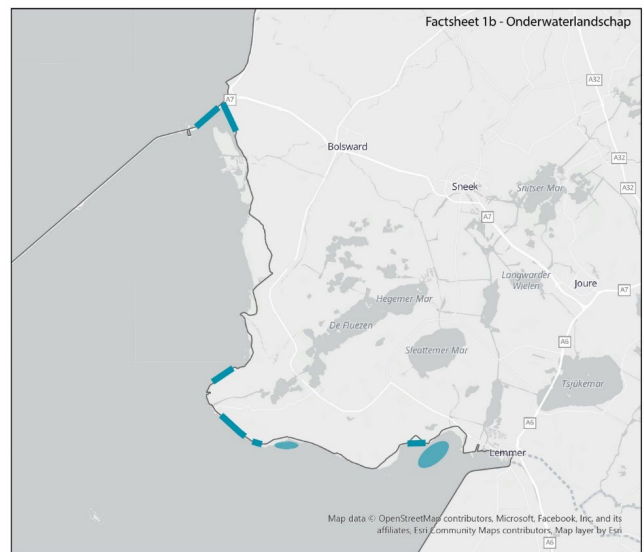
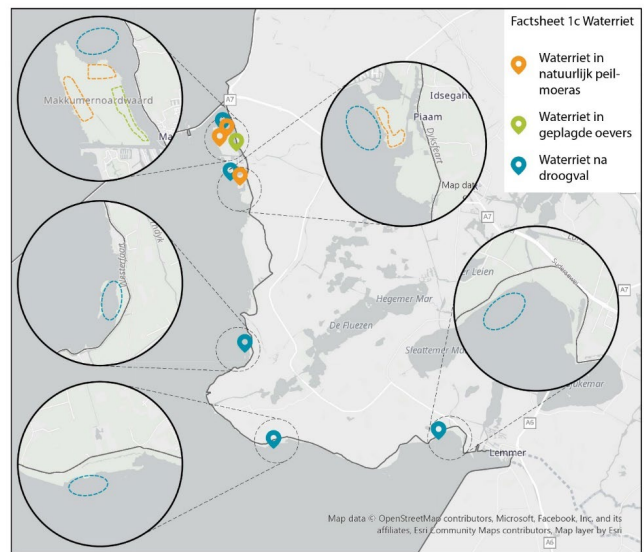

Blikonderwater.nl

istock
© 2008: EIV Bayraktir

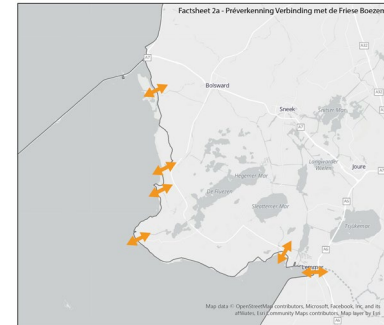
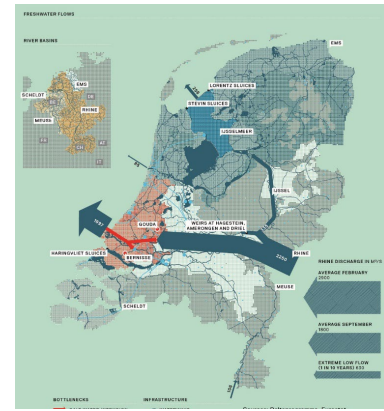
Riet en hout in ondiep water? Pilots

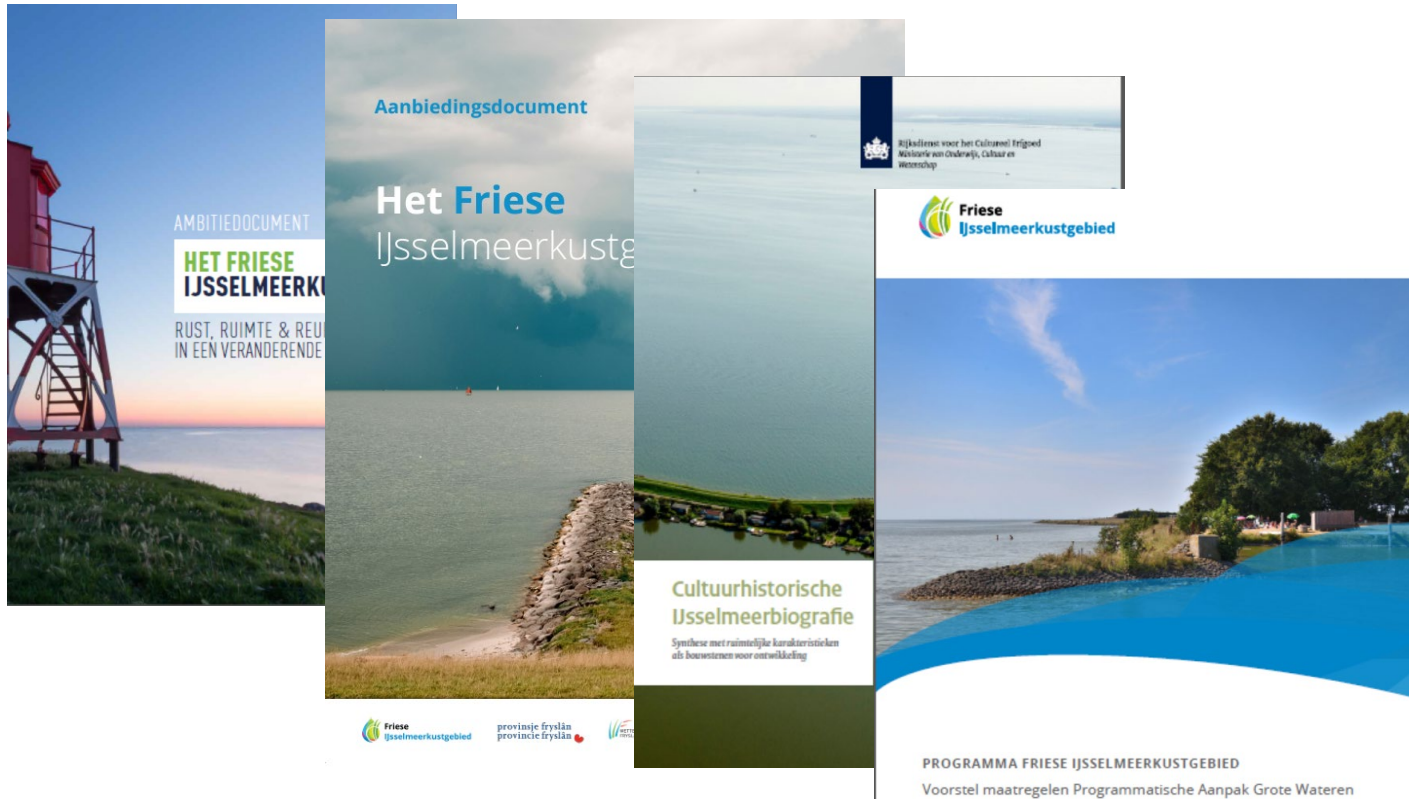
Verbindingen naar zee en achterland

© Provincie Fryslan/ Feddes & Olthof

Visies, programma's en studies

The collage features four document covers:

- Ambitiëdocument:** "AMBITIEDOCUMENT HET FRIESE IJSSELMEERKUSTGEBIED RUST, RUIMTE & REUK IN EEN VERANDERENDE WERELD".
- Aanbiedingsdocument:** "Aanbiedingsdocument Het Friese IJsselmeerkustgebied".
- Cultuurhistorische IJsselmeerbiografie:** "Cultuurhistorische IJsselmeerbiografie Synthese met ruimtelijke karakteristieken als bouwstenen voor ontwikkeling".
- Programma:** "PROGRAMMA FRIESE IJSSELMEERKUSTGEBIED Voorstel maatregelen Programmatische Aanpak Grote Wateren".

Logos for Friese IJsselmeerkustgebied, provincie Fryslân, and provincie Friesland are visible at the bottom of the collage.

Ideeënkaart

friesijsselmeerkust.frl/ideeenkaart/

Strand
Water
Projecten
Cultuur & Erfgoed
Wandel- en fietspaden
Kansen

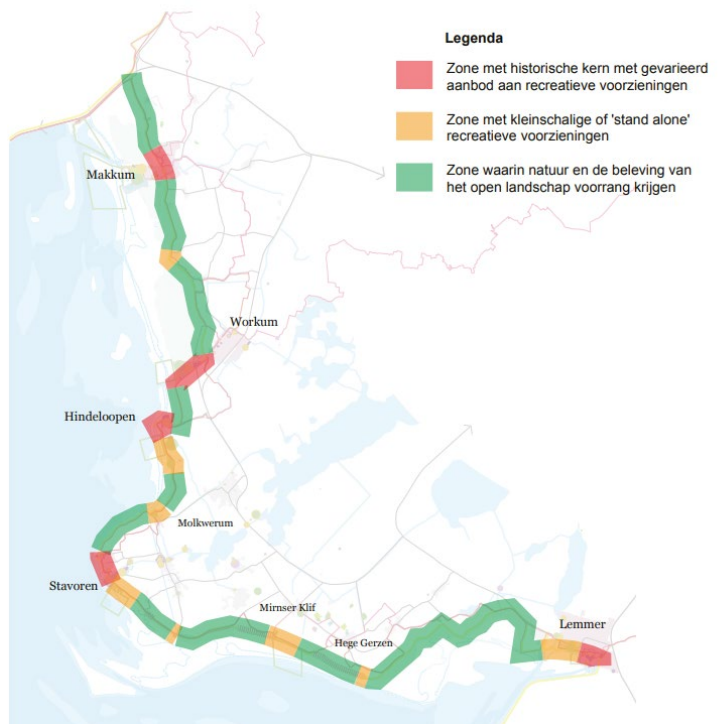
<div style="border: 1px solid #ccc; padding: 5px; margin-bottom: 5px;"> 28 Dijk bankje </div> <div style="border: 1px solid #ccc; padding: 5px; margin-bottom: 5px;"> 29 Picknic tafel met info </div> <div style="border: 1px solid #ccc; padding: 5px; margin-bottom: 5px;"> 30 Fietsroute Warns-Bakhuizen, via... </div> <div style="border: 1px solid #ccc; padding: 5px; margin-bottom: 5px;"> 31 Oude polderdijkweg Noord Warns-Skarl </div> <div style="border: 1px solid #ccc; padding: 5px; margin-bottom: 5px;"> 32 Wandelpad onder zuid langs </div> <div style="border: 1px solid #ccc; padding: 5px;"> 33 Vervolk oude route met een rondje Molens </div>	
--	--

IJ-team

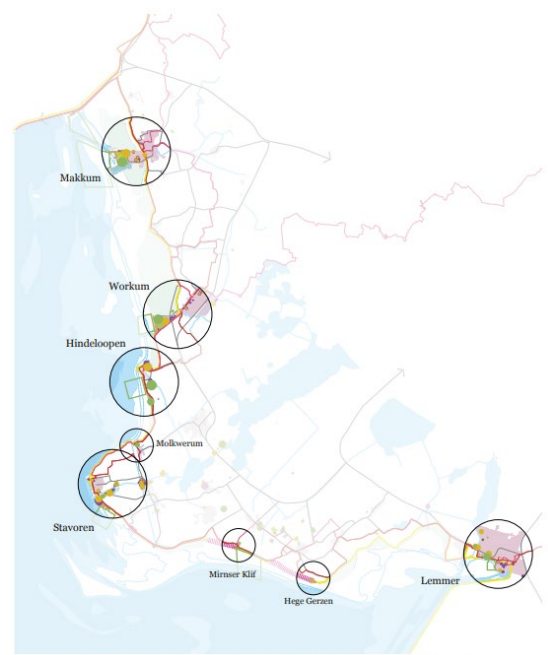
- NOG een visie???
- Ja!

Zonering

Dijkzone Friese IJsselmeerkust

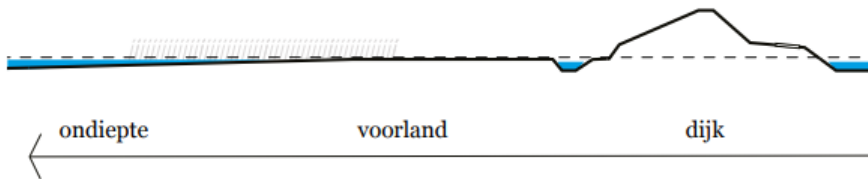
Versterking en kwaliteitsverbetering van deze clusters maakt de Friese IJsselmeerkust tot gewilde bestemming en ontlast de tussentiggende 'luuwe' trajecten

Verbinden binnen - buiten

van dijk naar...

waterkerend landschap

Kaartbeeld met de plekken in de dijkzone waar vis tussen buiten- en binnenwater kan migreren en de vooroever van de dijkzone wordt gevoed met nutriënten uit het achterland

De Friese IJsselmeerdijk als 'loper' met watergebonden natuur aan weerszijden

Integraal vanuit het watersysteem

WATERSYSTEEM, WATERVEILIGHEID EN VOOROEVER

	<u>Conditie</u>	<u>Mogelijkheden Natuur</u>	<u>Mogelijkheden Recreatie</u>
<u>1.</u>	Permanent diep water	Leefgebied vis	Vaarwater
<u>2.</u>	Permanent ondiep water	Paai- en opgroeigebied vis	evt. kanootje en fluisterboten
<u>3.</u>	Natuurlijk peil - nat	Moerasnatuur, paai en opgroeigebied vis	Uitkijkpunten, seizoens-struipad
<u>4.</u>	Frequent inunderend bij hoge waterstand	Paai-, en opgroeigebied vis, fourageerplaats watervogels	Uitkijkpunten, seizoens-struipad
<u>5a.</u>	Alleen bij extreem hoog water inunderend (voorland)	Broed- en rustplaats watervogels	Stiltegebied
<u>5b.</u>	Alleen bij extreem hoog water inunderend (kust)	Broed-, fourageergebied	(intensief) strand
<u>6.</u>	Permanent boven water. Plasdras/ droogvallend	Weidevogels	uitkijkpunten, seizoens-struipad

Diagram met de variabelen die betrokken moeten worden bij het ontwerp van het 'casco' van de vooroever van de Friese IJsselmeerkust

Wat hebben we daar aan?

- Samenhang
- Vanuit veel invalshoeken bekeken
- Met overzicht èn praktisch genoeg
- Goede luisteraars

Bedankt IJ-Team!

Koen Kaffener - water en natuur (Min. IenW),

Joline Snel - inhoudelijke en productionele ondersteuning (Min. BZK),

Bauke de Witte - water (RWS),

Peter Timmer & Jeroen Zomer - cultureel erfgoed (RCE),

Maaïke Andela - landschap (prov. Fryslân),

Melanie Koning - landschap (prov. Flevoland),

Mark Eker - landschap (prov. Noord Holland),

Nanne Bouma - landschap (prov. Overijssel),

Flos Fleischer - natuur (ROIJ),

Jan Wilbers - ontwerp (Wilbers Ontwerp),

Jandirk Hoekstra - teamleider

Adviezen (1)

1. Behoud en bescherm de **vooroevers** met suppleties en strekdammen
2. Creëer zones in de vooroever met een **natuurlijk peil** en maak de kades hiervan onderdeel van de dijkversterking
3. Beschouw het kustonderhoud als **integrale opgave** en neem hier waterveiligheid, natuur, recreatie én ruimtelijke kwaliteit in mee
4. Gebruik de verschillende condities vanuit het **watersysteem als basis** voor de mogelijkheden voor natuur en recreatie
5. Onderzoek de potentie van de **boezem en de droogmakerijen** langs de kust om het watersysteem van de kustzone robuuster te maken
6. Ontwikkel en versterk buitendijks een breed **palet aan natuurlijke milieus**, op basis van de (water) condities
7. Benut de **binnendijkse mogelijkheden voor natuurontwikkeling** en verbind zo de natuurzones aan weerszijden van de dijk
8. Realiseer robuuste **verbindingen tussen binnen- en buitendijkse natuur** voor vissen- en nutriëntenstromen

Adviezen (2)

- 9. **Bundel recreatieve ontwikkelingen in de bestaande clusters** en besteed veel aandacht aan de zonering en inpassing
- 10. Maak een **pas op de plaats met nieuwe buitendijkse verblijfsrecreatie** en richt de energie op het verbeteren van de bestaande locaties
- 11. Werk aan een **zonering voor de dijkzone** op basis van een ritmiek tussen open en bebouwd en tussen rust en reuring
- 12. Draag met de **ontwikkeling van een kustpad** bij een verbetering van het bestaande fiets- en wandelrouten netwerk
- 13. Ontwikkel **principes voor de inrichting en vormgeving** van de (kleine) landschapselementen in de dijkzone
- 14. **Benut de dijkversterkingsmaatregelen voor** het verbeteren van de **omgevingskwaliteit** en voor een hernieuwde relatie met het open water
- 15. **Betrek een ruime zone bij het waterkerend landschap** om zo verschillende doelen bij elkaar te kunnen betrekken
- 16. Onderzoek de ruimtelijke verschijningsvorm van **het huidige dijklichaam – als basis voor een**

Lunchpauze tot 13:30

*de stem
van het
blauwe
hart*

Dagprogramma

- 10:00   Opening en inleiding
10:20   *1 jaar IJteam*
11:20   Koffiepauze
11:30   *Ervaringen en doorvertaling adviezen*
12:00   Interactieve ronde met kaarten
- 12:30   Lunch
- 13:30   Actualiteiten uit het Platform
14:00   *Workshopronde 1*
14:45   Koffiepauze
15:00   *Workshopronde 2*
15:45   Zeepkist en afronding
16:00   Borrel

de stem
van het
blauwe
hart

Actualiteiten uit het Platform

Zeepkist?

Meld het bij Roel, Elisa of Koen

Welke workshops zijn er vandaag?

1. Het IJsselmeerbrede verhaal – Joline en Koen
2. Waar moet het IJ-team in actie komen? – Pieter en Roelof
3. IJ-team resultaten laten landen – Edith, Roel, Elisa en Mark
4. Hoe borgen we omgevingskwaliteit voor de toekomst – Flos en Marlies

Dank voor vandaag!

Tot 6 juni bij de Platformdag over het Deltaprogramma IJsselmeergebied